

Nr 108.

Ankom till Riksdagens kansli den 28 april 1913, kl. 4 e. m.

Utlåtande, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om hingstbesiktningstvång jämte en i ämnet väckt motion.

(2:a Avd.)

I en till Riksdagen den 21 februari 1913 avlåten, till jordbruksutskottets förberedande behandling hänvisad proposition, nr 104, har Kungl. Maj:t under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för samma dag föreslagit Riksdagen att antaga nedan intagna förslag till lag om hingstbesiktningstvång.

Beträffande de skäl, som ligga till grund för Kungl. Maj:ts ifrågasvarande förslag, får utskottet hänvisa till det vid propositionen fogade protokollsutdraget.

I sammanhang härmed har utskottet till behandling förehaft en i anledning av nämnda proposition inom Andra kammaren av herr *Larsson* i Gallstad *m. fl.* väckt motion, nr 281, däri hemställts, att § 2 mom. 1 i förslag till lag om hingstbesiktningstvång måtte erhålla följande lydelse:

Inom område, varest hingstbesiktningstvång införts, må icke hingst, med mindre han uppnått tre års ålder ävensom prövats vara såsom beskällare inom orten lämplig vid den tid, då betäckningen sker, mot avgift användas till betäckning av sto, som tillhör annan än hingstens ägare.

Till stöd för detta förslag hava motionärerna anfört följande:

»Kungl. Maj:t har i proposition nr 104 för Riksdagen framlagt förslag till lag om hingstbesiktningstvång. Härmed torde ett för våra

Bihang till Riksdagens protokoll 1913. 10 saml. 59 häft. (Nr 108.)

hästvänner länge känt missförhållande bliva avhjälpt, och då denna lag blivit verklighet skall den säkerligen hälsas med tillfredsställelse på de allra flesta håll. Detta oaktat torde bestämmelserna i § 2 något långt ingripa i den personliga friheten. Denna paragraf säger nämligen bl. a. att hingst icke får, »vare sig kostnadsfritt eller mot avgift, användas till betäckning av sto, som tillhör annan än hingstens ägare». Om man utgår ifrån att den blivande hingstbesiktningen sker på ett tillfredsställande sätt, så får härvid naturligtvis följas vissa principer. Enligt gällande reglemente för hästpremieringarna kan för län eller del därav bestämmas att endast viss eller vissa raser av kallblodiga få godkännas. Det ligger därför nära till hands att samma bestämmelser komma att tillämpas vid hingstbesiktningstvångslagens tillämpning, vilket icke kan anses olämpligt. Men om enstaka hingstar finnas, som själva äro av hög klass, så kan ifrågasättas, om det ej är för strängt, att böter åläggas den som t. ex. gratis upplåter hingsten, endast därför att hingsten är av särskild ras.

Även andra fall kunna tänkas. Så t. ex. finnas en del travarehingstar, vilkas härkomst ej kan så styrkas, att de kunna godkännas som beskillare eller ha de kanske ej vid besiktningen uppvisats, men dessa hingstar kunna vara lämpliga till parning med en del ston.

Om lagen endast förbjöde upplåtandet *mot ersättning* av vid besiktningen icke godkända hingstar, torde dess ändamål vara vunnet. I så fall skulle man ändå slippa se annonser om »okynneshingstar» och ej heller skulle det, såsom hittills varit förhållandet, bliva tal om något ockrande på den okunniga allmänheten.»

Utskottet.

Såsom departementschefen erinrar, har den inhemska hästavelns främjande sedan en längre tid varit föremål för statsmakternas omtanke. Betydelsen av de hittills gjorda insatserna från det allmännas sida i form av anslag till premiering och andra åtgärder i syfte att understödja hushållningssällskaps och enskildas strävanden att möjliggöra en rationell utveckling av vårt lands hästkultur, bör, med hänsyn till de väckande impulser dessa insatser utan tvivel förmått lämna, på intet sätt underskattas. Emellertid får det, såsom departementschefen framhåller, icke förbises, att de hittills vunna resultaten allvarligt motverkas och rentav äventyras genom den i vårt land rådande obegränsat fria och okontrollerade användningen för avelsändamål av, snart sagt, hur olämpliga eller mindrevärdiga beskillare som helst. Behovet av verk samma prohibitiva åtgärder i syfte att i största möjliga utsträckning från avelsbruk utestänga sådana hingstar, som härför äro uppenbart

otjänliga, har därför allt kraftigare gjort sig gällande. Samtidigt har den övertygelsen hos den hästuppfödande allmänheten allt mera blivit rotfast, att en fullt effektiv reglering av hästavelsväsendet låter sig genomföras endast genom stadgande av restriktiva föreskrifter rörande kontrollen av avelsdjurs kvalifikationer. Då detta näppeligen torde kunna ske utan stöd av lagstiftning, har därmed frågan om lagstadgat hingstbesiktningstvång trätt i förgrunden. För sin del tvekar utskottet icke att på de av departementschefen anförda grunder biträda förslaget om införande av sådant tvång.

Utskottet har, vid granskning av det föreliggande lagförslaget, avseende införande av hingstbesiktningstvång, icke i väsentligare delar haft anledning till erinran mot detsamma. Såsom av dess första paragraf framgår, är lagen icke avsedd att utan vidare tillerkännas generell giltighet över hela landet, utan skall densamma träda i kraft endast i den mån det inom de särskilda landsdelarna yppar sig behov av att reglera avelsförhållandena på sätt lagen möjliggör. Endast under förutsättning av vederbörande lokala korporationers därom gjorda framställning äger Kungl. Maj:t förordna om lagens tillämpning inom hushållnings-sällskaps område eller viss begränsad del därav. I nämnda förhållande synes ligga en tillfyllestgörande garanti mot att de föreslagna bestämmelsernas tillämpningsområde onödigtvis göras vidsträcktare än de förhandenvarande lokala förhållandena skäligen påkalla. I detta sammanhang vill utskottet betona, att då, efter besiktningstvångs införande inom visst område, dess bibehållande inom området icke längre är av omständigheterna betingat, Kungl. Maj:t givetvis, — oaktat sådant icke direkt utsäges, vare sig i lagen eller de av departementschefen framhållna motiven därför — torde äga att efter framställning av vederbörande förordna om tvångets upphävande helt eller delvis.

Utskottet delar departementschefens åsikt om lämpligheten av att i lagen icke inryckas de detaljbestämmelser angående besiktnings verkställande och villkoren för att hingst må förklaras tillåten såsom beskällare, m. m., vilka givetvis bliva erforderliga för lagens praktiska tillämpning och som i stället äro avsedda att av Kungl. Maj:t särskilt utfärdas. Utskottet anser sig emellertid, med stöd av departementschefens uttalande, kunna förvänta, att därvid tillbörlig hänsyn toges till hästavelns ståndpunkt å varje särskild ort, samt att man härefter anpassar bestämmandet av bedömningsgrunderna. Detta torde åter i sin ordning böra medföra, att, då departementschefen uttryckligen framhållit, att villkoren för premiering av hingst icke ensamma finge bliva avgörande för hingsts godkännande för avelsbruk, denna grundsats verkligen också

må bliva i praktiken tillbörligt tillgodosedd och icke allenast gälla för vissa snävt begränsade undantagsfall. Vederbörande besiktningsmän torde sålunda böra erhålla en vidsträckt frihet att kunna såsom beskällare godkänna även icke premieringsbara hingstar, så snart dessas användande för avelsändamål, med hänsyn till lokala förhållanden, eljest må kunna tillåtas.

Den svåraste uppgiften för ifrågavarande lagstiftning torde emellertid vara den att avgöra hur vittgående ett förbud mot tillhandahållande av obesiktigade eller vid besiktning underkända hingstar skäligen bör bestämmas, eller med andra ord att uppdraga gränsen mellan å ena sidan den enskilde hingstägarens eller hästuppfödarens berättigade krav att icke behöva lida obehörigt intrång i sin självbestämmanderätt och frihet att förfoga över honom tillhörig egendom och å andra sidan det allmännas intresse att skydda traktens häststam mot ogynnsam avelspåverkan till följd av sådan rätts obehindrade utövande. Det är på denna punkt motionärerna åsyfta en förändring av Kungl. Maj:ts förslag. Det senare stadgar, såsom synes av bestämmelserna i § 2, ett ovillkorligt förbud mot att hålla obesiktigad eller vid besiktning underkänd hingst tillgänglig för betäckning av annan enskilt tillhörigt sto, ett förbud således, som gäller även mot ett kostnadsfritt tillhandahållande liksom ock för det fall, att hingst äges av två eller flera personer samfällt och är avsedd till parning med någondera av dem tillhörigt sto. Motionärerna åter anse denna avfattning onödigt och obilligt sträng och föreslå i syfte att mildra densamma ett borttagande av förbudsbestämmelserna i sistnämnda tvenne hänseenden. Utskottet finner för sin del den av Kungl. Maj:tt föreslagna formuleringen väl avvägd och erforderlig till förhindrande av det antagligen eljest nära till hands liggande tillvägagångssättet, att ett visst antal personer inom samma trakt söka genom sammanslutning kringgå lagen. Visserligen torde den möjligheten icke bliva utesluten, att i och för sig fullgod hingst, som emellertid till följd av skiljaktighet i ras eller ofullständighet i härstamning prövats olämplig till avelsbruk inom viss trakt, därigenom kommer att inom densamma helt undandragas aveln, oaktat i fråga om enstaka passande ston parning måhända icke skulle vara ofördelaktig. Men sannolikheten av, att en sådan olägenhet skulle kunna göra sig mera kännbart gällande, torde bliva synnerligen ringa tack vare den vidsträckta prövningsrätt i förevarande avseende, som, enligt utskottets ovan uttryckta förväntan, torde komma att genom de av Konungen meddelade föreskrifter i ämnet tillerkännas vederbörande besiktningsnämnd.

Vad särskilt beträffar motionärernas yrkande, att hingst, oavsett

att han prövats olämplig för lokalt avelsändamål, skulle få kostnadsfritt hållas tillgänglig för sådant, anser utskottet ett dylikt medgivande farligt även med hänsyn till den ingalunda uteslutna möjligheten, att en eller annan hästras, även om densamma förnuftigtvis bör anses olämplig till införande inom en viss trakt, dock därinom kan äga okritiska och ivriga förespråkare, som icke komme att draga i betänkande att, utan avseende på någon ekonomisk förtjänst, och således obehindrade av lagen, genom tillhandahållande av hingst av sådan ras, energiskt verka för dess utbredning till skada för den förefintliga häststammens utveckling.

Utskottet har sålunda icke ansett sig böra tillstyrka det av motionärerna framlagda ändringsförslag.

Beträffande lagförslagets detaljer har utskottet endast i nedan angivna avseenden funnit sig böra föreslå några smärre ändringar.

1 §.

Ordet »dylikt», varmed andra momentet inledes, bör såsom onödigt utgå.

2 §.

Enär innebörden av orden »vid den tid, då betäckningen sker», icke syntes utskottet fullt klar, utan möjligen kan göras till föremål för misstolkning, och då därjämte tidsbestämningen ifråga icke torde vara erforderlig, sedan Konungen meddelat närmare föreskrifter om tiden för de ifrågasatta tillståndsbevisens giltighet, har utskottet ansett, att det anmärkta uttrycket utan olägenhet kan uteslutas ur förslaget.

Vidare torde det i fortsättningen av samma punkt förekommande ordet »avgift» näppeligen äga den omfattande betydelse, att det lämpligen kan, såsom åsyftat synes vara, stå i fullt uttömmande motsatsförhållande till ordet »kostnadsfritt». Ordet »ersättning» torde enligt utskottets mening här vara att föredraga.

På grund av vad utskottet sålunda anfört, får utskottet hemställa,

att Riksdagen, med tillkännagivande, att Kungl. Maj:ts ifrågavarande proposition icke kunnat i oförändrat skick av Riksdagen bifallas, må i anledning av densamma och med avslag å den av herr Larsson i Gallstad m. fl. väckta motionen, för sin del antaga följande förslag till

Lag om hingstbesiktningstvång.

(Kungl. Maj:ts förslag.)

1 §.

Där förhållandena inom något hushållningssällskaps område sådant påkalla, äger Konungen, på framställning av hushållningssällskapet och vederbörande landsting, förordna, att hingstbesiktningstvång skall införas inom hushållningssällskapet område eller viss del därav.

Dylikt hingstbesiktningstvång skall dock icke äga tillämpning å staten tillhöriga beskällare.

2 §.

Inom område, varest hingstbesiktningstvång införts, må icke hingst, med mindre han uppnått tre års ålder ävensom prövats vara såsom beskällare inom orten lämplig *vid den tid, då betäckningen sker*, vare sig kostnadsfritt eller mot *avgift* användas till betäckning av sto, som tillhör annan än hingstens ägare, och ej heller, därest hingsten äges av två eller flera personer samfällt, till betäckning av sto, som tillhör någon av dem enskilt.

Prövning, som nyss nämnts, verkställas av statens premierings-

(Utskottets förslag.)

1 §.

Där förhållandena inom något hushållningssällskaps område sådant påkalla, äger Konungen, på framställning av hushållningssällskapet och vederbörande landsting, förordna, att hingstbesiktningstvång skall införas inom hushållningssällskapet område eller viss del därav.

Hingstbesiktningstvång skall dock icke äga tillämpning å staten tillhöriga beskällare.

2 §.

Inom område, varest hingstbesiktningstvång införts, må icke hingst, med mindre han uppnått tre års ålder ävensom prövats vara såsom beskällare inom orten lämplig, vare sig kostnadsfritt eller mot *ersättning* användas till betäckning av sto, som tillhör annan än hingstens ägare, och ej heller, därest hingsten äges av två eller flera personer samfällt, till betäckning av sto, som tillhör någon av dem enskilt.

Prövning, som nyss nämnts, verkställas av statens premieringsnämnd eller dess ordförande i enlig-

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

nämnd eller dess ordförande i enlighet med de bestämmelser härutinnan, vilka meddelas av Konungen.

3 §.

I förordnande om införande av hingstbesiktningstvång skall tillika utsättas viss dag för förordnandets ikraftträdande; och må denna dag ej sättas tidigare än två eller senare än sex år från det förordnandet gavs.

4 §.

Förseelse mot denna lag straffes med böter från och med tio till och med tvåhundra kronor.

Därest någon under tid, då han är ställd under tilltal för sådan förseelse, densamma fortsätter, skall han för varje gång stämning därför utfärdats och delgivits fällas till de böter, som för förseelsen äro stadgade.

5 §.

För förseelse, som med husbondes vetskap begås av hans husfolk eller i hans arbete antagen person, ansvare husbonden likasom vore förseelsen begången av honom själv.

6 §.

Förseelse mot denna lag åtalas av allmän åklagare.
Böter, som enligt denna lag ådömas, tillfalla kronan.
Saknas tillgång till böternas fulla gäldande, skola de förvandlas enligt allmän strafflag.

7 §.

Förordnande om införande av hingstbesiktningstvång skall tillika med erinran om påföljden för förseelse mot bestämmelserna i denna lag genom Kungl. Maj:ts vederbörande befallningshavandes försorg på

*(Kungl. Maj:ts förslag.)**(Utskottets förslag.)*

statsverkets bekostnad införas i länskungörelserna och i tidning inom orten.

Denna lag träder i kraft genast efter utfärdandet.

Stockholm den 28 april 1913.

På jordbruksutskottets vägnar:

GÖSTA TAMM.

Närvarande: herrar Tamm, Odelberg, frih. de Geer, Paulson, Fahlén, Ericsson, Lundell, Andersson, Hellström, Ingeström, frih. Gyllenstierna, Lundström, Nilsson i Tänga, Bosson, Tysk och Gustafsson.

Reservation:

av *O. Nilsson* och *P. Tysk*.
